

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

w sprawie z odwołania J.S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Tarnowie
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 września 2025 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 17 października 2023 r., sygn. akt III AUa 1540/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 1 lipca 2021 r., sygn. akt IV U 1134/19, Sąd Okręgowy w Tarnowie oddalił odwołanie J.S. od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Tarnowie z 3 października 2019 r. ustalającej, że nie podlega ona obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od 29 maja 2016 r. do 31 sierpnia 2019 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (pkt I. wyroku), oraz zasądził od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt II. wyroku).

Apelację od tego wyroku wniosła odwołująca się, zarzucając mu błędy w ustaleniach faktycznych, a także naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 227 k.p.c. w zw.

z art 235² § 1 i 2 k.p.c. oraz art 1 k.p.c. i art. 2 § 3 k.p.c. w związku z art. 7 i art. 10 Konstytucji RP.

Wyrokiem z 17 października 2023 r., sygn. akt III AUa 1540/21, Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił apelację odwołującej się od w.w. wyroku i zasądził od odwołującej się na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, albowiem znajdują one oparcie w zgromadzonych w sprawie dowodach, ocenionych zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Pomimo wielości podniesionych w apelacji zarzutów (w tym mimo zarzutu naruszenia art 233 § 1 k.p.c., zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych oraz sprzeczności tych ustaleń ze zgromadzonymi w sprawie dowodami) odwołująca się w rzeczywistości nie zanegowała przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku okoliczności prowadzenia przez nią pozarolniczej działalności gospodarczej, podejmowanych w tym czasie działań, chronologii poszczególnych zdarzeń i osiągniętych dochodów. Apelacja (i powielane w niej zarzuty) sprowadzała się w rzeczywistości do negacji wniosków, wyprowadzonych przez Sąd Okręgowy z okoliczności, ustalonych i przytoczonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, tzn. że pomimo formalnego zarejestrowania działalności gospodarczej oraz podjęcia przez odwołującą się pewnych czynności, w okresie objętym zaskarżoną decyzją nie istniał realny tytuł podlegania odwołującej ubezpieczeniom społecznym i chorobowemu wobec braku faktycznego prowadzenia przez J.S. pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ocenie Sądu drugiej instancji, na uwzględnienie nie zasługiwał ani zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., ani zarzut błędu w ustaleniach faktycznych oraz sprzeczności ustaleń. Sąd odwoławczy ocenił, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy oceniony w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego świadczy o prawidłowości stanowiska Sądu Okręgowego, zaś z przywoływanych przez odwołującą się dowodów nie wynika, by prowadziła ona w okresie objętym zaskarżoną decyzją, w sposób ciągły, zarobkowy, zawodowy pozarolniczą działalność gospodarczą. Odwołująca się poza przedstawieniem własnych wniosków i poglądów co do oceny okoliczności dotyczących zarejestrowanej przez nią działalności gospodarczej nie wykazała błędów w rozumowaniu Sądu pierwszej

instancji, które podważałyby prawidłowość oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów. Sąd Apelacyjny nie za bezpodstawne uznał zarzuty, dotyczące sprzeczności ustaleń z zebranymi w sprawie dowodami oraz błędu w zakresie ustaleń dotyczących braku zorganizowanego, zarobkowego i ciągłego charakteru działalności gospodarczej.

Sąd drugiej instancji za niezasadne uznał też podniesione w apelacji zarzuty naruszenia przepisów materialnych. Skarżąca co najmniej od 29 maja 2016 r. nie spełniała wymogów pozwalających uznać, że prowadziła działalność gospodarczą, a zarejestrowana przez nią działalność w okresie tym nie wykazywała charakteru zawodowego, stałego i podporządkowanego regułom zysku. Niewielka ilość sprzedaży i realizowanie jej jedynie przez okres pierwszego roku od zarejestrowania działalności gospodarczej oraz zaprzestanie od połowy roku 2014 jakichkolwiek czynności związanych z tą działalnością gospodarczą (w tym brak jakichkolwiek czynności wiążących się choćby tylko z przygotowaniem do podjęcia aktywnej sprzedaży kosmetyków po ustaniu kolejnego zasiłku macierzyńskiego) wskazują jednoznacznie na brak ciągłego charakteru tej działalności i brak zamiaru stałego, zawodowego uczestnictwa odwołującej się w obrocie gospodarczym.

Ostatecznie sąd drugiej instancji przyjął, że deklarowana przez odwołującą się działalność gospodarcza co najmniej od wskazanego w zaskarżonej decyzji 29 maja 2016 r. aż do dnia faktycznego zawieszenia tej działalności tj. do 31 sierpnia 2019 r., nie nosiła cech działalności gospodarczej, o których mowa w art. 3 ustawy z 6 marca 2018 r. Prawo Przedsiębiorców (a poprzednio w art. 2 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej). J.S. nie podlegała więc w w.w. okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Odnosząc się do podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 i 2 k.p.c. z uwagi na pominięcie wniosku o przesłuchanie w charakterze świadka D.S. i niewskazanie przez Sąd Okręgowy podstawy prawnej tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny zauważył, że stosownie do informacji zawartej w piśmie ZUS na karcie 113 akt sądowych D.S. zmarła w [...] 2021 r - co uniemożliwiało przeprowadzenie tego dowodu. Owszem, Sąd Okręgowy wbrew

treści art. 235² § 2 k.p.c. nie wskazał podstawy prawnej pominięcia tego dowodu, jednakże pozostawało to bez wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Nie jest również uzasadniony zarzut naruszenia art. 1 i art. 2 § 3 k.p.c. w zw. z art. 7 i 10 Konstytucji - które w ocenie skarżącej polegać miało na niezastosowaniu zasady związania sądu cywilnego ostateczną decyzją administracyjną oraz niezastosowaniu zasady trwałości decyzji administracyjnej, a w konsekwencji pominięciu faktu wydania przez organ rentowy w dniu 4 stycznia 2019 r. decyzji umarzającej postępowanie w sprawie zasadności podlegania przez J.S. ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w spornym okresie. Na wstępie zaznaczyć należy, że wskazane w zarzucie przepisy prawne nie są adekwatne do treści tego zarzutu i nie wyrażają zasady trwałości decyzji administracyjnej i związania sądu tą decyzją. Niezależnie od powyższego, mając na uwadze, że skuteczne wniesienie apelacji nie wymaga sprecyzowania przepisów będących podstawą podnoszonych zarzutów, wskazać należy, że decyzja umarzająca postępowanie nie rozstrzyga o istocie sprawy, wywołując jedynie skutek formalny, procesowy w postaci zakończenia sprawy w danej instancji. Organ rentowy mógł ponownie wszcząć postępowanie wyjaśniające, jeżeli stwierdził okoliczności uzasadniające weryfikację zajętego w sprawie stanowiska. Zauważyć też należy, że poprzednie postępowanie kontrolne (zakończone umorzeniem postępowania) koncentrowało się na okolicznościach związanych z rozpoczęciem przez odwołującą się działalności gospodarczej w roku 2013, zaś kolejne postępowanie i wydana w dniu 3 października 2019 r. decyzja ZUS dotyczy dalszej kontynuacji tej działalności (w roku 2016 i później). W wyniku ponownego postępowania wyjaśniającego wydano wspomnianą decyzję z 3 października 2019 r., która rozstrzygała sprawę merytorycznie. Nie można wobec tego przyjmować, by w obrocie prawnym występowały sprzeczne ze sobą i wykluczające się prawomocne decyzje ZUS, które w sposób odmienny kształtowałyby prawa apelującej - a w konsekwencji świadczyłyby o nieważności jednej z tych decyzji (późniejszej).

Niezależnie od tego zauważyć należy, że w myśl art. 83a ust. 2 ustawy systemowej decyzje ostateczne ZUS, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub

unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. Organ rentowy ma więc prawo uchylić, zmienić lub unieważnić wydaną przez siebie ostateczną decyzję, której strona nie zaskarżyła do sądu. Od decyzji takiej uprawnionemu przysługuje tryb odwoławczy, uregulowany w art. 83 ustawy systemowej, a w wyniku jego uruchomienia sąd powszechny rozstrzyga o roszczeniu materialnoprawnym, które było przedmiotem decyzji Zakładu, nie zaś o prawidłowości stosowania przepisów postępowania administracyjnego. Sąd ubezpieczeń społecznych ocenia bowiem zasadność roszczeń osoby odwołującej się, a nie formalną legalność postępowania przed organem rentowym.

Sąd drugiej instancji uznał również za nieuzasadniony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie przez Sąd Okręgowy przy wydawaniu zaskarżonego wyroku tego, że w obrocie prawnym istnieje prawomocna decyzja ZUS z 4 stycznia 2019 r., nr [...] umarzająca postępowanie w sprawie obowiązku podlegania przez odwołującą ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w sporym okresie - podczas gdy z orzecznictwa sądów wynika, że sąd w postępowaniu cywilnym jest związany treścią decyzji administracyjnej.

Skarżąca nie precyzuje na czym miałyby polegać i czym miałyby skutkować podnoszone przez nią związanie sądu decyzją ZUS o umorzeniu wcześniejszego postępowania kontrolnego - podkreślić zaś należy, że decyzja umarzająca postępowanie bynajmniej nie jest tożsama z decyzją stwierdzającą podleganie ubezpieczeniom społecznym. Ponadto, jak już wykazano wcześniej, umorzenie przez organ rentowy wcześniejszego postępowania wyjaśniającego nie wyłączało możliwości ponownego przeprowadzenia postępowania kontrolnego i zakończenia go decyzją merytoryczną, od której przysługiwało prawo wniesienia odwołania do sądu powszechnego.

Powołany wyżej wyrok Sądu Apelacyjnego w całości zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparła na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c. Zarzuciła, że

zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się zasadniczo do oceny, czy skarżąca spełnia przesłanki do podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, a w szczególności czy skarżąca prowadziła swoją działalność w sposób zorganizowany, ciągły i w celu zarobkowym.

Zdaniem skarżącej, przeprowadzone przez Sądy obu instancji postępowanie dowodowe, wykazało, że skarżąca w czasie kiedy była zdolna do pracy świadczyła usługi, za które otrzymywała zapłatę. W jej ocenie, Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni przepisów prawa materialnego, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że skarżąca nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, podczas gdy z niekwestionowanych ustaleń Sądu Apelacyjnego w Krakowie wynikało, iż skarżąca świadczyła usługi w okresach zdolności do pracy i za usługi te otrzymywała wynagrodzenie. Skarżąca podejmowała czynności związane z poszukiwaniem klientów, a jej działalność nadal jest prowadzona. Skarżąca powstrzymywała się od pracy jedynie w okresach orzeczonej niezdolności, a wobec tego jej działalność była prowadzona w sposób zorganizowany, ciągły i w celu zarobkowym, zaś fakt zadeklarowania maksymalnej podstawy wymiaru składek pozostawał irrelevantny dla niniejszej sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie powinno zawierać

argumenty świadczące o tym, że biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, Nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, Nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Strona skarżąca nie przedstawiła jakiegokolwiek argumentacji, która mogłaby wskazywać na oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej. Argumentacja zawarta w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opiera się w istocie na polemice z oceną stanu faktycznego i zebranego w sprawie materiału dowodowego, dokonaną przez Sąd drugiej instancji, wobec czego jest

niedopuszczalna w świetle treści art. 398³ § 3 k.p.c. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołano się na dokonanie błędnej wykładni przepisów prawa materialnego odnoszących się do pojęcia „prowadzenia działalności gospodarczej”, jednak nie wskazano, na czym ta błędna wykładnia miałyby polegać. Skarżąca starała się raczej udowodnić, że działalność odwołującej się wpisywała się w powszechnie przyjęte znaczenie tego pojęcia, jednak nie wykazała w jakikolwiek sposób, aby Sąd drugiej instancji błędnie je interpretował. Podkreślić należy, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest uzasadniona wówczas, gdy sąd w sposób oczywisty i ewidentny naruszył przepisy prawa, co skutkowało wydaniem rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia. W niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z taką sytuacją, a wywody strony skarżącej sprowadzają się do próby podważenia oceny działalności odwołującej się, a nie do wykazania rażącego naruszenia przepisów prawa.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[KK]

[SOP]